

Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM
E-post: fi.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: fi.sba.spn@regeringskansliet.se
Dnr: Fi2022/00934

Dnr: AM2022- 44

Remissyttrande: Insatser på plan- och byggområdet med anledning av invasionen av Ukraina

Stockholm den 2022-03-21

Karin Nilsson
Biträdande överintendent, ArkDes

Beredning:
Stina Westlin, strategisk utredare, ArkDes

Remissyttrande: Insatser på plan- och byggområdet med anledning av invasionen av Ukraina

Statens Centrum för Arkitektur och Design (ArkDes) tillstyrker promemorians förslag.

Sammanfattning av ärendet

Med anledning av Rysslands invasion av Ukraina remitteras en promemoria med förslag som medger att regeringen, när tillströmningen av asylsökande har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande får meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen (2010:900). Likaså föreslås två förordningar om undantag från plan- och byggregelverket. Ändringarna träder ikraft under mars och april månad 2022.

ArkDes synpunkter

Promemorians förslag

Promemorians förslag innebär att regeringen får meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen (2010:900). Berörda undantag är kraven på: bygglov, anmälan, hänsyn till allmänna intressen, utformnings- och egenskapskrav på byggnadsverk samt planenlighet.

I promemorian presenteras även två förordningar som föreslår undantag från vissa regler i plan- och byggregelverket. Den ena förordningen handlar om att en kommun ska kunna etablera s.k. ankomstboenden, d.v.s. sådana tillfälliga boenden som kan behöva anordnas i lokaler som vanligtvis används för något annat ändamål när ett stort antal asylsökande söker sig till Sverige. Den andra förordningen handlar om att statliga myndigheter ska kunna etablera enkla förläggningar i form av tält på statligt ägd mark. Berörda undantag är kraven på: bygglov, marklov, rivningslov, anmälan, hänsyn till allmänna intressen, utformnings- och egenskapskrav på byggnadsverk, tomter allmänna platser och andra områden, samt planenlighet.

Syftet med undantagen är enligt promemorian att snabba upp processerna för att underlätta mottagandet och skapa boenden m.m. till stora mängder flyktingar.

ArkDes synpunkter på promemorians förslag

ArkDes vill inleda med att framhålla vikten av att i dessa orostider sätta det mänskliga perspektivet i fokus och att skapa ett gott mottagande och boende för de människor från Ukraina som nu söker tillfälligt skydd i Sverige.

Promemorians förslag innebär att ett stort antal åtgärder får vidtas utan lov eller anmälan. ArkDes menar att en minskad lovplikt och begränsad byggdialog (om än tillfällig - högst tre år), kan leda till negativa effekter på olika värden i våra gemensamma livsmiljöer och vid utformandet av de tillfälliga bostäderna. ArkDes vill framhålla att bygglovskrav och bygglovsprövning fungerar som viktiga delar i processen att på ett demokratiskt och rättssäkert sätt skapa långsiktigt hållbara och inkluderande städer och landsbygd.

I promemorian poängteras att särskild hänsyn ska tas till ett antal frågor som hälsa- och säkerhet samt totalförsvarets intressen. ArkDes menar att även vid tillfällen där extrema åtgärder krävs behöver människors rätt till trygga, inkluderande och gemensamma miljöer beaktats. Likaså behöver hänsyn tas till åtgärdernas eventuella negativa påverkan på höga värden som rör arkitektur, kulturmiljöer, arkeologi, konst samt naturmiljöer och naturvärden.

I de fall där lovplikten tas bort, görs en förskjutning från rådgivning och handläggning av lovärenden mot tillsyn i efterhand när undantagen har upphört att gälla. Detta förfarande är mer resurskrävande och ökar risken för att otrygga och icke inkluderande miljöer skapas samt att värden i den byggda miljön skadas, i vissa fall permanent. ArkDes anser därför att en proaktiv dialog med kommunarkitekten/byggnadsnämnden bör vara centralt. Innehållet i den underrättelse som ska överlämnas till byggnadsnämnden i ett tidigt skede bör säkerställa att åtgärderna eftersträvar en god och hållbar livsmiljö. Likaså bör den innehålla en bedömning av förväntade konsekvenser av åtgärderna. Det bör även ingå en plan för återställande och när denna senast ska vara genomförd.

ArkDes har inga övriga synpunkter på remissen.